

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

№1 2000

Редакційна колегія

Головний редактор

проф. Харченко С. Я.

Перший заступник головного редактора

проф. Синельникова Л. М.

Заступник головного редактора

проф. Ужченко В. Д.

Відповідальний секретар

проф. Галич О. А.

Члени редколегії:

проф. Хриков Є. М.

проф. Шевченко Г. П.

проф. Сущенко Г. І.

проф. Алхімова В. М.

Chief editorial board:

Editor-in-chief

Prof. Kharchenko S. Y.

First deputy

Prof. Sinelnikova L. M.

Deputy

Prof. Uzhchenko V. D.

Executive secretary

Prof. Galich O. A.

Editorial Board Members

Prof. Khrickov E. M.,

Prof. Shevchenko G. P.,

Prof. Sushenko J. I.

Prof. Alfimov V. M.

Засновник - Луганський державний педагогічний університет
імені Тараса Шевченка

Founder - Taras Shevchenko Luhansk State Pedagogical University

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ №3783 від 19.04.99 р.

Registration Certificate KB №3783 dated 19.04.99/

Збірник наукових праць, ліцензований ВАК України за напрямками:
педагогічний, історичний, філологічний, психологічний, біологічний.

(Бюллетень ВАК України. - 1999. - №4(12))

A collection of studies on Pedagogics, History, Philology, Psychology, Biological
licensed by the VAC (Ukraine).

(Bulletin VAC Ukraine. - 1999. - №4(12))

Наукове редагування - докт. пед. наук Чиж О. Н.

Матеріали номеру друкуються мовою оригіналу

The Material is published in the original

Видавництво Луганського державного педагогічного університету імені Тараса
Шевченка.

91011, м. Луганськ, вул. Оборонна, 2.

Дільниця оперативної поліграфії Луганського державного педагогічного
університету імені Тараса Шевченка. 91011, м. Луганськ, вул. Оборонна 2.

Адреса редакції: 91011, м. Луганськ, вул. Оборонна, 2.

Телефон/факс: 53-00-08, тел.: 53-73-74,

e-mail: kgb@lgpi.lugansk.ua

©Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка

ЗМІСТ

АНДРЮЩУК А.О. ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ РОБОТИ З ОБДАРОВАНОЮ УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ, ЯКА ПРОФЕСІЙНО ЗОРІЄНТОВАНА НА НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	8
БАБЕШКО О.П. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ УЧИЛИЩ.....	12
БОГДАНОВ І.Т., КРУЦИЛО І.К., СЕРГЄЄВ О.В. ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЯК УМОВА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	15
ВАСИЛЕНКО О.М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ.....	21
ВАСИЛЬКОВА О.І. ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНІ ПИТАННЯ НЕФОРМАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА В НАВЧАЛЬНІЙ ГРУПІ ПТУ.....	26
ВАХОВСКИЙ Л.Ц. ФИЛОСОФИЯ ВОСПИТАНИЯ ЗАПАДНОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ ЭПОХИ ПРОСВЕЩЕНИЯ КАК ОСНОВА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НОВАТОРСТВА.....	31
ВОКАЛОВА Л.А., ШВЕЦЬ Л.М. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В “ШКОЛІ КОМПЕТЕНТНОГО ЖИТТЄСТВОРЕННЯ”.....	39
ВОЛОШИНА А.К., СЕРГЄЄВ О.В. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ, ПРИТАМАННІ СУЧАСНІЙ МЕТОДИЦІ РОЗВ’ЯЗУВАННЯ І СКЛАДАННЯ ФІЗИЧНИХ ЗАДАЧ.....	41
ВОРОВКА М.І. СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ДІЛОВОЇ ГРИ.....	46
ГАЛИЧ В.М. МОДЕЛЮВАННЯ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА.....	50
ГАШІЙЧУК І.М. ВИКОРИСТАННЯ CASE STUDY ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ’ЄКТ-СУБ’ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ “ВИКЛАДАЧ-СТУДЕНТ”.....	55
ГРИНИН В.Г., ГРИНИНА И.В. ДЕЛОВЫЕ ИГРЫ В ОБУЧЕНИИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВУ.....	60

лист. -
ко А.І.,
середній
ип. 2. -
М.Н.,
зування
країни /
1996. -
ня рівня
ї задачі
авління
'янець-
Ю.П.,
овіді на
С.34-38.

століття"
кадрів,
елів.
дібності
т нової
сучасних

омічній
ливості
нахилів.
остійно
уванням
адається

тивності
готовки
(США)
вання як
орювати
змін у

Навчальна ділова гра розглядається О.О.Хоменко як "змодельована та педагогічно організована навчально-пізнавальна, науково-дослідна, професійно-виробнича діяльність, що забезпечує формування соціального та професійного досвіду особистості" [4, с.9-10].

Ділова гра - багатогранне педагогічне явище. Вона дозволяє вирішувати широке коло навчальних задач [2]:

- узагальнювати знання та досвід;
- пов'язувати теорію з практикою;
- знаходити оптимальні шляхи управління педагогічним процесом;
- правильно обирати методи та прийоми виховання і навчання учнів;
- передбачати можливі результати впливу на колектив, окрему особистість.

Для кращого та ефективного використання ділових ігор нами було розроблено модель організації та проведення ділових ігор (див. схему 1).

Ця модель включає наступні етапи:

1. Діагностичний. На цьому етапі ми виявляємо загальний рівень підготовленості студентів. Проводимо тестування, анкетування з метою з'ясування рівня підготовки студентів та наближення їх до майбутньої професійної діяльності, готовності груп до експерименту; рівень підготовки викладача до експерименту; аналізуємо зміст навчального матеріалу; проводимо порівняльний аналіз методів навчання.

2. Планування ділової гри. Викладач визначає місце гри в навчальному процесі: з яким курсом і групою, при вивченні якої теми проводити ту чи іншу ділову гру. Наприклад, ділову гру "А.С.Макаренко вчора і сьогодні", яку було розроблено Дніпропетровським інститутом удосконалення вчителів [1], якнайкраще проводити під час вивчення студентами курсу "Історія педагогіки" після ознайомлення з темою "Життя, освітня діяльність та педагогічні погляди А.С.Макаренка". Також проводиться конструювання гри та вибір методів і прийомів керування грою. Сутністю процесу розробки ділової гри є: визначення мети гри, яка формується з навчальних задач; визначення сюжету гри; створення ігрового контексту; складання структурно-функціональної програми ділової гри (перелік комплексу ігрової документації; інструкції гравцям, бригадирам, арбітрам, викладачеві; банк знань, варіанти вирішення ситуації; протоколи гри).

3. Реалізація ділової гри. На цьому етапі викладач готує студентів до гри, ставить перед студентами проблему (мету), яку необхідно вирішити, проводить управління грою.

Дії викладача в процесі гри не можуть бути строго регламентованими. Можна вказати тільки загальні положення, основні функції викладача, глибину розуміння проблеми, спостереження за ходом гри, виконання її правил, коригування руху команд до поставленої мети, підтримку емоційної та вольової орієнтації студентів на вирішення проблеми, оцінку навчально-ігрових взаємодій учасників. Аналізуючи

діяльність викладача, С.М.Тюннікова зазначила, що "активність, емоційність викладача - це джерело активності учня" [3].

Студенти у свою чергу готуються до гри, усвідомлюють проблему (мету) гри, беруть участь у навчально-ігровій діяльності.

Студенти разом з викладачем розподіляють ролі між майбутніми учасниками гри, знайомляться кожен зі своєю роллю, підбирають необхідний матеріал для участі в діловій грі.

Наприкінці цього етапу відбувається обговорення та підведення підсумків гри. Як викладач, так і студенти аналізують свою ігрову діяльність. Таким чином, при завершенні третього етапу ми виявляємо співвідношення мети, засобів та результатів гри.

Після проведення ділових ігор за такою моделлю ми можемо зробити висновок:

1. Ігри необхідно використовувати систематично з поступовим ускладненням їх змісту, тобто застосовувати ігри від більш простих до більш складних.
2. Ділові ігри можуть використовуватися протягом усього навчального процесу, здійснюючи при цьому свої навчальні, виховні та розвиваючі функції.
3. Високої ефективності навчальні ділові ігри досягають за умов, коли:
  - здійснюється модульний підхід до планування та організації навчального процесу студентів (за темами, розділами предметів та всім навчальним курсом);
  - забезпечується приблизне співвідношення загальної кількості практичних та ігрових занять;
  - викладач разом зі студентами проектує заняття й надає їм широкі можливості для самоорганізації в ході гри, контролю за ігровим процесом.
4. Завдання повинні бути посильними для учасників гри.
5. Побудова ігрової діяльності повинна базуватися на досвіді студентів з тематики проведення конкретної ділової гри.

При підготовці до ділової гри та під час її проведення на заняттях викладач повинен враховувати:

- навчальну та професійну значимість гри;
- індивідуальність кожного студента при розподілі ролей;
- те, що ролі повинні бути максимально наближеними до реального життя;
- матеріал для гри повинен бути оброблений до її початку;
- необхідність створення на занятті творчої атмосфери;
- особистість викладача, його комунікативні якості, уміння організувати гру, захопити нею всіх учасників визначають ефективність ігрової діяльності.

ність,
блему
гніми
ають
ення
рову
яємо
жемо
овим
ільш
ього
льні,
мов,
ізації
всім
кості
ірокі
звим
свіді
іттях
ного
іння
ють

1. Діагностування (виявлення необхідності використання гри)

Аналіз змісту навчального матеріалу

Рівень підготовки студентів

Рівень готовності викладача

Порівняльний аналіз методів навчання

2. Планування ділової гри.

Визначення місця гри в навчальному процесі

Конструювання гри

Вибір методів та прийомів керування грою

3. Реалізація ділової гри.

викладач

студенти

Загальна готовність до гри

Готує студентів до гри

Готуються до гри

Ставить перед студентами проблему

Усвідомлюють, сприймають проблему

Управлінська діяльність викладача

Навчально-ігрова діяльність

Підводить підсумки гри, аналізує свою діяльність та діяльність студентів, хід та результати ділової гри

Підсумок гри

Підводять підсумки своєї індивідуальної навчально-ігрової діяльності, діяльності своїх ігрових груп і груп суперників. Аналізують хід та результати гри.

1. Ділова гра "А.С.Макаренко вчора і сьогодні". Методичні рекомендації. ДООУВ. - Дніпропетровськ, 1988.
2. Ділова гра в підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів: Метод. рекомендації / Укл. С.І.Казаченко, Н.П.Казаченко. - Запоріжжя: ЗПУ, 1989. - с. 3.
3. Тюннікова С.М. Евристична гра в навчанні гуманітарним предметам учнів середніх профтехучилищ: Автореф. дис... канд. пед. наук. - Казань, 1983. - с. 141.
4. Хоменко О.О. навчальні ділові ігри як засіб формування професійних умінь студентів технікумів і коледжів(на прикладі будівельних спеціальностей): Автореф. дис... канд. пед. наук. - К., - 1994. - с. 9-10.

УДК 808.3-3

В.М.Галич

МОДЕЛЮВАННЯ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА

З-поміж усіх відомих прийомів аналізу лексичного значення високим рівнем ефективності відзначається моделювання семантичної структури слова. Новизна й актуальність вивчення прийому моделювання семантичної структури слова полягає в тому, що його методика відзначається недостатньою дослідженістю. Цей прийом дозволяє проводити вивчення лексичного значення з урахуванням внутрісистемних (лексика) і міжсистемних (лексика і семіотика, літературна мова і мова художнього твору) зв'язків. Докладне вивчення й опис семантики слова переносить проблеми лексикології у площину проблем науки семіотики, вивчення слова як знака, єдності трьох сутностей - денотата, форманта й значення.

У своїх ілюстраціях ми звернулися до художнього тексту. Саме у ньому слово відзначається відкритістю семантичної структури, невичерпністю й мінливістю естетичного змісту (скільки буде читань, стільки буде і прочитань). Художнє значення слова характеризується особливою складністю: базується воно на словниковому (інваріантному, денотативному) значенні і разом з тим "обростає" рядом підтекстових, концептуальних, конотативних значень. Моделювання семантичної структури слова ілюструє рівень "прочитання" художнього образу, який залежить у багатьох випадках від особистості самого читача, його життєвого досвіду, світоглядних орієнтирів, філологічних знань, умінь налаштуватися на "діалог" з письменником і відтвореною епохою.

Методичний прийом моделювання семантичної структури слова прямо пов'язаний із сучасною методикою інтерпретації тексту, дозволяє проводити його з урахуванням суб'єктивного й об'єктивного, раціонального й інтуїтивного, проникнути у психологію творчості й психологію читацького сприйняття художнього образу.